

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

ประชาธิปไตยในมุมมองสากล

จัดทำโดย นายชาติ อรรจนานันท์
รหัส 610609

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อ
ประชาธิปไตย รุ่นที่ 6 วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ประชาธิปไตยในมุมมองสากล

นายชาติรี อรรถนันทน์¹

1. บทนำ

เมื่อกล่าวถึงพัฒนาการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น จากหลักฐานที่ปรากฏพบว่า เริ่มต้นในช่วงเวลา 508 - 507 ปี ก่อนคริสตกาลในนครรัฐเอเธนส์ โดยใช้คำว่า *demokratia* ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า *demos* หมายถึง ประชาชน และ *kratos* หมายถึง อำนาจ เมื่อนำทั้งสองคำมารวมกันแล้วจึงแปลความได้ว่า อำนาจเป็นของประชาชน หรืออีกนัยหนึ่งคือ การปกครองโดยประชาชน ทว่า คำว่าประชาชนในที่นี้มีได้หมายถึงประชาชนในลักษณะปัจเจก (individual) หากแต่หมายถึง ประชาชนทั้งหมด (the whole citizen) หรือมหาชน (public) ดังนั้น ประชาธิปไตยจึงหมายถึง การใช้อำนาจอหามาปกครองมหาชน

ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดในโลก อ้างอิงจากดัชนีประชาธิปไตย² (Democracy Index) มีรัฐที่เป็นประชาธิปไตยทั้งสิ้นจำนวน 167 รัฐ จาก 194 รัฐทั่วโลก โดยเป็นรัฐภาคีสหประชาชาติ 193 รัฐ³ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า หลายประเทศใช้คำว่า *ประชาธิปไตย* ประกอบในชื่อประเทศของตน เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยเกาหลี (Democratic People's Republic of Korea) แต่ในความเป็นจริงปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ มีบางประเทศที่ใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย กล่าวคือ *สาธารณรัฐ* ในชื่อประเทศด้วยเช่นกัน เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Republic of China) ซึ่งประเทศเหล่านี้ตีความหรือเข้าใจคำว่าประชาธิปไตยในรายละเอียดแตกต่างไปจากมาตรฐานตะวันตก แต่ยังคงเห็นว่าการปกครองของตนเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเช่นกัน

เมื่อได้ทราบถึงความหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยรวมหรือลักษณะทั่วไปแล้ว ประเด็นที่ควรพิจารณาต่อไปคือ ประชาธิปไตยที่แท้จริงควรเป็นอย่างไร ควรมีลักษณะหรือองค์ประกอบอย่างไร คุณค่าของประชาธิปไตยในสายตาประชาคมโลกเป็นอย่างไร รวมไปถึงความแตกต่างในการนำประชาธิปไตยไปใช้ในบริบทต่าง ๆ ซึ่งจะได้อธิบายเป็นลำดับต่อไป ดังนี้

¹อธิบดีกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ

² The Economist Intelligent Unit [online], Available : <https://www.eiu.com/topic/democracy-index> [2018, March 1]. (สารสนเทศจาก World Wide Web)

³ World Atlas [online], Available : <https://www.worldatlas.com/nations.htm> [2018, March 1]. (สารสนเทศจาก World Wide Web) ไม่รวมโคโซโว ได้หวัน ปาเลสไตน์ ซาฮาราตะวันตก หรือดินแดนที่ไม่ได้รับการยอมรับอื่น ๆ

2. ประชาธิปไตยในความรับรู้สากล

ถึงแม้ว่าระบอบประชาธิปไตยจะเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในฐานะที่เป็นระบอบการปกครองที่ใช้อย่างแพร่หลายในโลก แต่ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศ ในส่วนนี้จึงจะวิเคราะห์หลักประชาธิปไตยในทางทฤษฎี และวิเคราะห์ประชาธิปไตยในแง่คุณค่าสากล

2.1 ประชาธิปไตยในทางทฤษฎี

หลักการพื้นฐานของรัฐเสรีประชาธิปไตยที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญมีสองประการคือ หลักประชาธิปไตยและหลักนิติรัฐ

2.1.1 หลักประชาธิปไตย หมายถึง หลักการของการก่อตั้งเจตจำนงทางการเมือง (political will) ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย⁴ โดยประกอบด้วยหลักการย่อยอีก 6 ประการคือ

(1) หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน มนุษย์ทุกคนมีสติปัญญา มีเหตุผล มีสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน การใช้อำนาจอธิปไตยใด ๆ ของรัฐจึงต้องยึดโยงและสอดคล้องกับเจตจำนงของประชาชน

(2) หลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก พลเมืองในสังคมทุกคนมีความเท่าเทียมกัน แต่เมื่ออยู่ร่วมกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปบ้าง ดังนั้นจึงต้องเลือกรูปแบบการปกครองพลเมืองเหล่านี้ให้ใกล้เคียงกับความสมบูรณ์แบบมากที่สุด ซึ่งก็คือการปกครองโดยเสียงข้างมาก เนื่องจากเสียงส่วนใหญ่เห็นด้วยกับมติดังกล่าว และพร้อมจะรับผิดชอบต่อตนเอง⁵

(3) หลักประชาธิปไตยแบบเสรี ถึงแม้ว่าฝ่ายเสียงข้างมากจะเป็นผู้กำหนดทิศทางของสังคม แต่ก็ต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของฝ่ายเสียงข้างน้อยด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การยอมรับสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายข้างมาก รวมทั้งโอกาสที่ฝ่ายเสียงข้างน้อยจะพัฒนาไปเป็นฝ่ายข้างมากได้ แต่หากมีการปิดกั้นมิให้ฝ่ายเสียงข้างน้อยมีโอกาสแสดงความคิดเห็น จะทำให้ประชาธิปไตยกลายเป็นเผด็จการเสียงข้างมากไปในที่สุด

(4) หลักการปกครองในระบอบผู้แทน โดยที่ในปัจจุบันรัฐมีพลเมืองจำนวนมาก ประชาธิปไตยทางตรงอย่างที่ใช้ในสมัยนครรัฐกรีกโบราณจึงไม่อาจนำมาใช้ได้ จึงจำเป็นต้องมีการคัดเลือกผู้แทนของกลุ่มตนเข้าไปใช้สิทธิแทนโดยการลงคะแนนเพื่อเลือกผู้แทน ซึ่งต้องเป็นการออกเสียงโดยอิสระ ปราศจากการจ้างวาน บังคับหรือใช้อิทธิพลใด ๆ และต้องเป็นการเลือกตั้ง

⁴ สมยศ เชื้อไทย, กฎหมายมหาชนเบื้องต้น, 2555, หน้า 156

⁵ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, 2552, หน้า 18

โดยทั่วไปที่ให้พลเมืองทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้งอย่างทั่วถึงโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่แบ่งแยกสีผิว ชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา หรือความคิดทางการเมือง

(5) หลักการออกเสียงโดยเสมอภาค พลเมืองที่ลงคะแนนต่างมี 1 คะแนนเสียงเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้ใดสามารถกล่าวได้ว่าเสียงของตนมีค่ามากกว่าผู้อื่น และการลงคะแนนนั้นต้องเป็นไปโดยทางลับ เพื่อให้ผู้ลงคะแนนสามารถใช้เสรีภาพของตนได้อย่างเต็มที่ ไม่ถูกผู้มีอำนาจใช้อิทธิพลบังคับ ช่มชู้ หรือให้สินบนจูงใจเพื่อลงคะแนนให้กับตนได้⁶

(6) หลักการมีพรรคการเมือง การรวมกลุ่มของคณะบุคคลที่มีความเห็นพ้องกันในนโยบายการบริหารประเทศ และดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ มีบทบาทในระบอบประชาธิปไตยที่มีลักษณะการจัดตั้งเป็นหน่วยใหญ่ ที่รวบรวมเจตจำนงของประชาชนให้แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรม

2.1.2 ในส่วนของ หลักนิติรัฐ (Rechtsstaat ในภาษาเยอรมัน) หมายถึง การปกครองโดยกฎหมายซึ่งมีหลักสำคัญคือ การที่ผู้ปกครองถูกจำกัดอำนาจไว้ด้วยขอบเขตของกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ประกันความมั่นคงแห่งนิติฐานะและคุ้มครองความเชื่อถือที่ประชาชนมีต่อกฎหมาย หลักนิติรัฐมีข้อพิจารณา 2 ประการ ได้แก่ นิติรัฐในเชิงรูปแบบ และนิติรัฐในเชิงเนื้อหา

นิติรัฐในเชิงรูปแบบ ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ ดังนี้

(1) หลักการแบ่งแยกอำนาจ เพื่อมิให้อำนาจรวมศูนย์อยู่ที่บุคคลหรือองค์กรเดียว จึงต้องสร้างระบบถ่วงดุลและคานอำนาจซึ่งกันและกัน โดยทั่วไปแล้วจะถูกแบ่งออกเป็นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ

(2) หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง ฝ่ายตุลาการจะต้องพิพากษาตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมโดยปราศจากข้อบกพร่องในการใช้ดุลยพินิจ ส่วนฝ่ายปกครองต้องคำนึงอยู่เสมอว่าตนมีอำนาจเท่าที่กฎหมายบัญญัติให้ไว้ และไม่สามารถกระทำการใดที่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายได้

(3) หลักประกันสิทธิของประชาชนในกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ของรัฐ และสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของปัจเจกบุคคล เอกชนจะต้องได้รับประกันว่า หากเกิดข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับรัฐ รัฐจะเปิดโอกาสให้เอกชนสามารถต่อสู้ป้องกันสิทธิของตน รวมถึงฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐได้ และหากมีข้อพิพาทกับเอกชนด้วยกัน รัฐจะจัดให้มีกระบวนการพิจารณาตัวอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดผลผูกพันเด็ดขาดของคำพิพากษาด้วย

นิติรัฐในเชิงเนื้อหา ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ ดังนี้

⁶ อย่างไรก็ตาม ระบบนี้มีข้อเสียตรงที่ผู้ลงคะแนนไม่ต้องรับผิดชอบต่อการเลือกของตนต่อสังคม เนื่องจากไม่มีผู้รู้เห็นที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์การลงคะแนนเสียงนั้น ๆ ได้

(1) หลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน การประกันหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้แก่ สิทธิในเสรีภาพของบุคคลและสิทธิในความเสมอภาค จะต้องได้รับการเคารพจากรัฐและไม่ถูกรัฐล่วงละเมิด

(2) หลักความพอสมควรแก่เหตุ สิทธิหรือเสรีภาพของเอกชนอาจถูกจำกัดได้บ้างเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข แต่สาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพนั้นจะถูกจำกัดมิได้ เพราะรัฐดำรงอยู่เพื่อมนุษย์ มิใช่มนุษย์ดำรงอยู่เพื่อรัฐ

(3) หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา กฎหมายนั้นต้องมีความชัดเจนเพียงพอที่ประชาชนจะสามารถกำหนดพฤติกรรมของตนเองได้ในสถานการณ์ที่ขาดความแน่นอน และต้องไม่มีผลย้อนหลัง

(4) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา รัฐต้องคุ้มครองหลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการทำหน้าที่ตุลาการโดยปราศจากอิทธิพลแทรกแซง ความเป็นอิสระขององค์กรต้องไม่อยู่ภายใต้ต้องค์กรอื่น และความเป็นอิสระในทางบุคคล คือ การแต่งตั้งโยกย้ายนั้นทำไม่ได้หากขัดต่อความประสงค์ของผู้พิพากษานั้น

(5) หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย หรือหลักประกันในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้บุคคลทราบว่าการกระทำใดเป็นความผิดและต้องได้รับโทษ รวมทั้งเป็นการให้ความแน่นอนว่า อำนาจนิติบัญญัติเพียงเท่านั้นที่สามารถกำหนดโทษทางอาญาได้ ห้ามใช้จารีตประเพณีหรือการเทียบเคียงบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งลงโทษบุคคล

(6) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนุญ รัฐธรรมนุญต้องมีลำดับศักดิ์สูงสุด กฎหมายใดจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนุญมิได้

อย่างไรก็ดี หลักนิติรัฐมักถูกหยิบยกขึ้นกล่าวถึงควบคู่กับหลักนิติธรรม ซึ่งโดยทั่วไปมักถูกเข้าใจว่าเป็นหลักเดียวกัน ทั้งนี้ มีข้อพิงสังเกตว่า ข้อแตกต่างระหว่างหลักนิติรัฐกับหลักนิติธรรมอาจพิจารณาจากการก่อตัวขึ้นตามประวัติศาสตร์และสภาพสังคมที่ก่อกำเนิดหลักการนั้นขึ้นมา หลักนิติรัฐจะเน้นความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนุญ ในขณะที่หลักนิติธรรมนั้นเน้นที่อำนาจสูงสุดของรัฐสภา (supremacy of the parliament) ซึ่งการนำหลักทั้งสองมาปรับใช้ย่อมต้องคำนึงถึงบริบทของสังคมภายในรัฐของตนอย่างถี่ถ้วน

โดยสรุป ทั้งหลักประชาธิปไตยและหลักนิติรัฐต่างเกี่ยวพันและส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งมุ่งเป้าประสงค์สุดท้ายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและพลเมือง อีกทั้งยังเป็นหัวใจสำคัญและเป็นหน้าที่ของรัฐในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2.2 ประชาธิปไตยในแง่คุณค่าสากล

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นที่ยอมรับในทางสากลทั้งในหมู่ประเทศตะวันตกและตะวันออก รวมถึงในองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาใน

รายละเอียดจะเห็นได้ว่า แต่ละประเทศได้ตีความและเข้าใจคุณค่าของหลักประชาธิปไตยแตกต่างกันออกไป โดยอาจพิจารณาได้ว่าโลกตะวันตกเป็นแหล่งกำเนิดของประชาธิปไตย ส่วนโลกตะวันออกได้รับและนำเอาประชาธิปไตยมาปรับใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.2.1 ประชาธิปไตยในบริบทขององค์การสหประชาชาติและสหภาพยุโรป

(1) เมื่อกล่าวถึงองค์การสหประชาชาติ หากพิจารณาถึงประเทศที่ร่วมก่อตั้งองค์การฯ สมาชิกถาวรและสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ จะเห็นได้ว่าประเทศส่วนใหญ่ได้รับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไปเป็นจำนวนมาก ส่วนในกฎบัตรสหประชาชาตินั้น ถึงแม้ว่าจะมิได้บัญญัติคำว่าประชาธิปไตยไว้ แต่ในข้อ 1 วรรค 3 ของกฎบัตรฯ ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของสหประชาชาติ เพื่อ “...ส่งเสริมและสนับสนุนการเคารพสิทธิมนุษยชน และอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับทุก ๆ คน โดยปราศจากความแตกต่างในทางเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งที่ผ่านมา สหประชาชาติยังได้เผยแพร่หลักประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง เช่น การออกบันทึกแนวทางเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่มีเนื้อหาการจัดตั้งกองทุนประชาธิปไตยแห่งสหประชาชาติ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ นอกจากนี้ สหประชาชาติยังได้ประกาศให้วันที่ 15 กันยายน ของทุกปี เป็นวันประชาธิปไตยสากล⁷ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า สหประชาชาติให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก ทั้งยังให้การส่งเสริมการเผยแพร่คุณค่าของประชาธิปไตยในระดับสากลอีกด้วย

(2) ในส่วนของสหภาพยุโรป ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคยุโรป อันเป็นแหล่งกำเนิดของประชาธิปไตย สนธิสัญญาก่อตั้งสหภาพยุโรป (Treaty of the European Union : TEU) ได้บัญญัติการดำเนินงานของสหภาพฯ ให้เป็นแบบประชาธิปไตยโดยผู้แทน (Representative Democracy) โดยให้มีความใกล้ชิดกับพลเมืองมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และยึดหลักความเท่าเทียมในสิทธิพลเมือง (ข้อ 9) และรัฐบาลที่มีความโปร่งใส (ข้อ 10) ต่อมา TEU ได้ถูกแก้ไขโดยสนธิสัญญาลิสบอน (Treaty of Lisbon) ซึ่งได้เพิ่มเติมหลักการใช้สิทธิทางประชาธิปไตยให้มากขึ้น เช่น สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายต่อสภาแห่งยุโรป หรือการมีธรรมนูญสิทธิขั้นพื้นฐาน (Charter of Fundamental Rights) ให้มีค่าเทียบเท่าสนธิสัญญา ซึ่งธรรมนูญฉบับนี้มีเนื้อหาคุ้มครองสิทธิในระบอบประชาธิปไตยด้วย เช่น สิทธิการเลือกตั้ง นอกจากนี้ ยังมีการนำมาตรการขั้นเด็ดขาดเข้ามาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิที่ได้บัญญัติไว้ เช่น กรณีการปฏิรูประบบยุติธรรมในโปแลนด์ ซึ่งรัฐสภาโปแลนด์ได้ผ่านร่างกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐสภาแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลฎีกาได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการนำเอาอำนาจตุลาการเข้าไปอยู่ใต้อำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจอันเป็นหลักการขั้นพื้นฐานของระบอบ

⁷ United Nations, 2007, General Assembly Declares 15 September International Day Of Democracy; Also Elects 18/ Members To Economic And Social Council [online], Available: <https://www.un.org/press/en/2007/ga10655.doc.htm> [2018, March 20]. (สารสนเทศจาก World Wide Web)

ประชาธิปไตย คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปจึงมีมติให้นำเรื่องเข้าสู่สภาแห่งยุโรปตามกระบวนการข้อ 7 แห่ง TEU เพื่อลงโทษโปแลนด์ในฐานะที่กระทำการขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจอันเป็นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีผลถึงที่สุดคือการยับยั้งสิทธิในการลงคะแนนเสียงของโปแลนด์ในสภาแห่งยุโรป (voting right suspended) อีกทั้ง สหภาพยุโรปยังได้มีนโยบายลงโทษต่อประเทศอื่น ๆ ภายนอกสหภาพฯ ในเรื่องขาดความเป็นประชาธิปไตยและไม่เคารพสิทธิมนุษยชน เช่น เมียนมา⁸ โดยได้ตัดความช่วยเหลือด้านเงินทุน ยุทธภัณฑ์ ความร่วมมือทางทหาร ฯลฯ ด้วยเหตุว่าเมียนมาร์ขาดการพัฒนาสู่ความเป็นประชาธิปไตยและการละเมิดสิทธิมนุษยชน⁹ จึงเป็นที่ประจักษ์ว่า สำหรับสหภาพยุโรปแล้ว การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่า และต้องมีการพิทักษ์รักษาไว้อย่างเคร่งครัด

(3) ในส่วนของอาเซียน (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) กฎบัตรอาเซียนได้บัญญัติถึงความเป็นประชาธิปไตยไว้ใน ข้อ 2 ซึ่งอาเซียนและรัฐภาคีจะปฏิบัติตามหลักการต่าง ๆ รวมถึงการยึดมั่นต่อหลักนิติธรรม ธรรมาภิบาล หลักการประชาธิปไตยและรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งยังได้เน้นย้ำในแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ในปี 2552 และสืบเนื่องต่อมาในแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ค.ศ. 2025 (ASEAN Political-Security Community Blueprint 2025 : APSC 2025) ที่ได้จัดทำเมื่อปี 2559 ปรากฏในส่วนวิสัยทัศน์ หัวข้อประชาคมการเมืองและความมั่นคงความว่า “อาเซียนจะดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งประชาคมที่ครอบคลุมและตอบสนองที่ประชาชนมีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ ขั้นพื้นฐาน ตลอดจนเติบโตในสภาพแวดล้อมที่มีความยุติธรรม เป็นประชาธิปไตย โปร่งใสและมีความอ่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพ โดยเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล และนิติธรรม” นอกจากนี้ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอาเซียน (ASEAN Human Rights Declaration : AHRD) มีเนื้อหาส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ อาทิ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง สิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิทธิในการพัฒนาและสิทธิในความสงบสุข นอกจากนี้ อาเซียนยังมีความร่วมมือเพื่อการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยกับภาคีภายนอกด้วย เช่น ความร่วมมือกับญี่ปุ่นเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน¹⁰ มีข้อสังเกตว่า บรรดาสหประชาชาติต่าง ๆ ที่ได้บัญญัติในเอกสารของอาเซียนเหล่านี้ ตลอดจนความร่วมมือกับต่างประเทศ ล้วนแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะโดยทางรูปแบบหรือเนื้อหา อาเซียนมีการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าตามข้อเท็จจริงจะมีบางประเทศสมาชิกอาเซียนใช้ระบอบปกครองรูปแบบ

⁸ EU Sanctions Map, 2018, Restrictive measures against Myanmar/Burma [online], Available: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main/details/8/?search=%7B%22value%22:%22%22,%22searchType%22:%22%7B%7D%7D> [2018, June 30]. (สารสนเทศจาก World Wide Web)

⁹ ลงโทษในวันที่ 28 ตุลาคม 2539 และจะสิ้นสุดในวันที่ 30 เมษายน 2562

¹⁰ Rizal Sukma and Yoshihide Soeya, 2013, *Beyond 2015: ASEAN-Japan Strategic Partnership for Democracy, Peace, and Prosperity in Southeast Asia*, Japan Center for International Exchange [online], Available: <http://www.jcie.or.jp/books/abstracts/A/asean-japan-partnership.html> [2018, April 20]

ประชาธิปไตยที่มีคุณค่าหรือมาตรฐานแตกต่างไปจากประเทศตะวันตกก็ตาม จึงอาจกล่าวได้ว่า เอเชียเป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีความแตกต่างในระดับประชาธิปไตยซึ่งมีทั้งประเทศที่พยายามมุ่งสู่ความเป็นประชาธิปไตยแบบตะวันตก และประเทศที่รักษาระบบการปกครองเดิมที่เห็นว่าเป็นการปกครองของประชาชนและโดยประชาชน ซึ่งเหมาะสมและสอดคล้องกับคุณค่าทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

(4) สำหรับสหภาพแอฟริกา ซึ่งเดิมใช้ชื่อว่าองค์การเอกภาพแอฟริกา (The Organization of African Unity) นั้น แม้ว่าแต่เดิมไม่ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยในตราสารจัดตั้งองค์การฯ ไว้ แต่ก็ได้กำหนดให้สมาชิกขององค์การฯ ปฏิบัติตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน¹¹ ต่อมาเมื่อองค์การฯ ได้เปลี่ยนเป็นสหภาพแอฟริกา (African Union) แล้ว จึงได้บัญญัติหลักประชาธิปไตย หลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล¹² เพิ่มเติมลงในกฎบัตรของสหภาพฯ¹³ ทำให้หลักการของระบอบประชาธิปไตยปรากฏเด่นชัดขึ้น ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวยังได้ปรากฏรวมอยู่ในกฎบัตรประชาธิปไตย การเลือกตั้งและการบริหาร¹⁴ (African Charter on Democracy, Elections and Governance) ที่กำหนดให้รัฐภาคีต้องปฏิบัติตามกฎบัตรฯ โดยสอดคล้องกับหลักการต่อไปนี้ เช่น การเคารพในสิทธิมนุษยชนและหลักประชาธิปไตย การใช้อำนาจบริหารโดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใสในการปฏิบัติงานราชการ การเลือกตั้งโดยโปร่งใส เสรีและเป็นธรรม ความเท่าเทียมทางเพศ เป็นต้น นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติสหภาพฯ ยังได้แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการรักษาประชาธิปไตยต่อสมาชิกของสหภาพฯ หากมีการเบี่ยงเบนไปจากการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเห็นได้จากการที่สภาสันติภาพและความมั่นคง (Peace and Security Council) รายงานเรื่องการเลือกตั้งที่ไม่เป็นประชาธิปไตยในอียิปต์ และเรียกร้องให้อียิปต์จัดการเลือกตั้งที่โปร่งใสและเชื่อถือได้¹⁵

3. การปรับใช้ประชาธิปไตยในบริบทของแต่ละประเทศ

ถึงแม้ว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้รับการยอมรับโดยประเทศส่วนใหญ่ในโลก แต่ในทางปฏิบัติแล้วได้ถูกนำไปปรับใช้แตกต่างกันออกไปตามบริบทภายในของแต่ละประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรมของตน บทความนี้ได้เลือกกรณีตัวอย่างจาก 6 ประเทศ ซึ่งล้วนมี

¹¹ มาตรา 2

¹² มาตรา 3 และ 4

¹³ African Union, Constitutive Act of The African Union, ยอมรับในวันที่ 11 กรกฎาคม 2543

¹⁴ African Union, African Charter On Democracy, Elections And Governance, มีผลบังคับวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2559

¹⁵ Peace And Security Council, African Union, Final Report Of The African Union High-Level Panel For Egypt

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่มีปัจจัยที่แตกต่างกัน ทั้งชาติพันธุ์ ศาสนา สังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ มาพิจารณา ดังนี้

(1) สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก และมีอิทธิพลต่อประเทศอื่นในการยึดมั่นคุณค่าพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย ถึงแม้ว่าการก่อตั้งประเทศของสหรัฐฯ จะมีที่มาจากการทำสงครามกับสหราชอาณาจักรและเกิดสงครามกลางเมืองในเวลาต่อมาเนื่องจากความขัดแย้งทางความคิด แต่สหรัฐฯ ได้ใช้รัฐธรรมนูญเพียงฉบับเดียวมาเป็นเวลาหลายร้อยปี

(2) ฝรั่งเศส เป็นหนึ่งในประเทศที่ใช้ประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดทางการเมือง และสังคมที่สำคัญหลายประการมีต้นกำเนิดจากประเทศนี้ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ฝรั่งเศสเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ระบอบสาธารณรัฐ จนในปัจจุบันอยู่ในยุคสาธารณรัฐที่ห้า

(3) อูรุกวัย เป็นหนึ่งในประเทศที่การเมืองมีเสถียรภาพที่สุดในภูมิภาคลาตินอเมริกา ได้รับการจัดลำดับความเป็นประชาธิปไตยเป็นลำดับที่ 18 จาก 167 ลำดับ จากดัชนีความเป็นประชาธิปไตย (Democracy Index) ในปี 2560 ในอดีตอูรุกวัยเป็นอาณานิคมของสเปน และเคยตกอยู่ภายใต้การปกครองระบอบเผด็จการเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้มีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น

(4) ตูนิเซีย ตั้งอยู่ในทวีปแอฟริกาเหนือ เป็นหนึ่งในประเทศกลุ่มอาหรับ เป็นต้นกำเนิดการปฏิวัติดอกมะลิ (Jasmine Revolution) เป็นประเทศที่ศาสนาอิสลามค่อนข้างมีอิทธิพลในทุกด้าน แต่ไม่ได้เคร่งครัดเหมือนอย่างรัฐอิสลามอื่น ๆ

(5) มาเลเซีย ประชากรประกอบด้วยชาติพันธุ์หลัก 3 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ชาวมลายู ชาวจีน และชาวอินเดีย เป็นประเทศที่มีการพัฒนาในด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากภายในระยะเวลาอันสั้นหลังจากการได้รับเอกราชจากสหราชอาณาจักร

(6) อินเดีย เป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับสองของโลกรองจากจีน มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยาวนาน เป็นแหล่งอารยธรรมกลุ่มแม่แม่น้ำสินธุ ซึ่งเป็นอารยธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก สังคมดั้งเดิมเป็นสังคมฮินดู ต่อมาถูกปกครองโดยชนชั้นนำชาวมุสลิม และเคยตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษมากกว่าร้อยปี ปัจจุบันภาษาที่มีคนพูดตั้งแต่ 1 ล้านคนขึ้นไปในอินเดียมีถึง 29 ภาษา จากนับหมื่นภาษาที่ใช้พูดกันในอินเดีย

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของ 6 ประเทศดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น จึงได้จัดทำตารางเปรียบเทียบดังรายละเอียดปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประชาธิปไตยในแต่ละประเทศ

ประเทศ (ภูมิภาค)	ประชากร (ชาติพันธุ์)	ดัชนีประชาธิปไตย (เต็ม 10)	ปัจจัย		
			การเมือง	เศรษฐกิจ	สังคม-วัฒนธรรม
สหรัฐอเมริกา (อเมริกาเหนือ)	325.7 ล้านคน 77.1% White 13.3% Black 5.6% Asian 2.6% other/multiracial 1.2% American Indian 0.2% Pacific Islander	7.98 (ลำดับที่ 21 จาก 167)	- มีการปฏิวัติเพื่อแยกตัวออกจากสหราชอาณาจักร เนื่องจากการค้าที่ไม่ยุติธรรมกับอาณานิคม เช่น เก็บภาษีเกินสมควร จึงเกิดการต่อต้านที่ว่าไม่เสียภาษี ถ้าไม่มีผู้แทน - ปัจจุบันเป็นต้นแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของโลก - เป็นต้นแบบการปกครองแบบประธานาธิบดี โดยมี การถ่วงดุลอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ประธานาธิบดีมีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลสูงสุด แต่ศาลก็มีอำนาจวินิจฉัยกฎหมายว่ากฎหมายใดขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่¹⁶	- มีระบบเศรษฐกิจแบบผสมโดยเน้นไปทางเสรีนิยม - นโยบายทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับนโยบายของพรรคการเมืองหลัก โดยพรรค Democrat มีแนวคิดทางเสรีนิยมใหม่ ให้รัฐบาลแทรกแซงเศรษฐกิจได้เพื่อความเท่าเทียม ในส่วนพรรค Republican มีนโยบายทางเศรษฐกิจแบบอนุรักษ์นิยมใหม่ โดยเน้นความเป็นตลาดเสรี ไม่เน้นการแทรกแซงของรัฐบาล¹⁷	- อดีตมีการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ คนผิวสีถูกใช้แรงงานเป็นทาส ไร้การศึกษาและสิทธิตามกฎหมายหรือสังคม - ปัจจุบันรัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีความเท่าเทียมและความเสมอภาค แต่อย่างไรก็ตามความรู้สึกแบ่งแยกทางเชื้อชาติยังคงมีอยู่เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลบางอย่างได้ให้ความเท่าเทียมแก่คนผิวสี เช่น นโยบาย Affirmative action ให้สิทธิคนผิวสีเข้าศึกษาและทำงาน ซึ่งกฎหมายส่งเสริมให้คนผิวสีได้รับความเท่าเทียม แต่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเลือกปฏิบัติต่อคนผิวขาว เป็นต้น¹⁸
ฝรั่งเศส (ยุโรป)	66.9 ล้านคน	7.80 (ลำดับที่ 29 จาก 167)	- มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตย เนื่องจากการแบ่งชนชั้น	- ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการใช้จ่าย	- อดีตมีความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น โดยมีชนชั้นอภิสิทธิ์ ชนชั้นสามัญชน และฐานันดร

¹⁶ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงการต่างประเทศ, USWatch โครงสร้างทางการเมืองของสหรัฐฯ [online], Available: http://uswatch.mfa.go.th/uswatch/th/about/policy_usa/ [2018, April 5].

(สารสนเทศจาก World Wide Web)

¹⁷ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, แนวคิดในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลอเมริกัน [online], http://www.sscthailand.org/uploads_ssc/004-SWF-P4_5-11Nov2012-1.pdf [2018, April 5]. (สารสนเทศจาก

World Wide Web)

¹⁸ Legal Dictionary, AFFIRMATIVE ACTION [online], <https://legaldictionary.net/affirmative-action/> [2018, April 5]. (สารสนเทศจาก World Wide Web)

ประเทศ (ภูมิภาค)	ประชากร (ชาติพันธุ์)	ดัชนีประชาธิปไตย (เต็ม 10)	ปัจจัย		
			การเมือง	เศรษฐกิจ	สังคม-วัฒนธรรม
	89% French (born) 4.4% French (by acquisition) 6.2% Foreigners 8.9% Immigrants		ทางสังคม และกษัตริย์ใช้อำนาจนอกกฎหมาย - ระบอบการปกครองเดิมไม่มีรัฐธรรมนูญส่งผลให้การปกครองไม่มีประสิทธิภาพ ประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครอง - เป็นต้นแบบของการปกครองแบบกึ่งรัฐสภาที่ประธานาธิบดีในระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ¹⁹	ของราชสำนักฟุ่มเฟือย และได้เรียกเก็บภาษีจากประชาชนอย่างไม่เป็นธรรม - การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากเกษตรกรรมมาสู่อุตสาหกรรมทำให้เกิดชนชั้นนายทุน จึงนำมาสู่การปฏิวัติ - ปัจจุบันเป็นระบบเศรษฐกิจแบบผสม เน้นไปทางสังคมนิยม มีการจำกัดเสรีภาพในการค้าบางประเภท ²⁰	- ปัจจุบันรัฐธรรมนูญได้รับรองหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน แต่ยังมีกฎหมายที่ออกมาทำให้เกิดความคิดว่ามีกรแบ่งแยกทางเชื้อชาติและศาสนา เช่นกฎหมายห้ามคลุมผ้าปิดหน้าในที่สาธารณะ เพื่อป้องกันการก่อการร้าย ทำให้สตรีมุสลิมที่สวมฮิญาบ ถูกเลือกปฏิบัติ และจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกความคิดเห็นทางศาสนาเพื่อให้ประชาชนได้เลือกนับถือศาสนาโดยตนเอง แต่อาจถูกมองว่าเป็นการก้าวล่วงสิทธิส่วนบุคคลมากเกินไป เนื่องจากศาสนาอิสลาม การสวมฮิญาบของสตรีมุสลิม เป็นการปฏิบัติตามวัฒนธรรมทางศาสนา ²¹
อูรุกวัย (ลาตินอเมริกา)	3.4 ล้านคน 88% White 8% Mestizo 4% Black	8.12 (ลำดับที่ 18 จาก 167)	- ระบบการเมืองมีเสถียรภาพมากที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาค มีระบบตรวจสอบการถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ที่มีประสิทธิภาพ - ปัญหาการคอร์รัปชันสูง ทำให้เกิดระบบตรวจสอบความโปร่งใสในภาครัฐที่ดี	- ช่วง ค.ศ. 1990 เศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนัก รัฐบาลในขณะนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้อย่างแท้จริง จึงเกิดกระแสต่อต้านการปกครองระบอบเผด็จการ	- เคยอยู่ภายใต้การปกครองของสเปน รวมถึงเคยอยู่ภายใต้การปกครองจากรัฐบาลที่กรุงบัวโนสไอเรส (อาเจนตินา) ต่อมาแยกตัวเป็นเอกราช แต่ชาวอูรุกวัยก็ไม่ได้มีแนวคิดแบบชาตินิยม ดังเช่น motto ที่ว่า “nation is

¹⁹ Monthipa Silo Gauslaa, การปฏิวัติฝรั่งเศส [online], <http://morsmal.no/th/3246-den-franske-revolusjonen> [2018, April 5]. (สารสนเทศจาก World Wide Web)

²⁰ เรื่องเดียวกัน

²¹ BBC News, European Court upholds French full veil ban [online], Available: <https://www.bbc.com/news/world-europe-28106900> [2018, April 10]. (สารสนเทศจาก World Wide Web)

ประเทศ (ภูมิภาค)	ประชากร (ชาติพันธุ์)	ดัชนีประชาธิปไตย (เต็ม 10)	ปัจจัย		
			การเมือง	เศรษฐกิจ	สังคม-วัฒนธรรม
			- เคยติดอยู่กับระบอบเผด็จการอย่างยาวนาน ส่งผลให้เมื่อเปลี่ยนผ่านการเมืองจึงยึดโยงกับประชาชนอย่างแน่นแฟ้น - เปลี่ยนผ่านจากรบอบตัวบุคคลและเผด็จการ เนื่องจากไม่สามารถแก้ปัญหาของประเทศได้อย่างแท้จริง	- ปัจจุบันมีระบบเศรษฐกิจที่ค่อนข้างเสรี เน้นไปทางสังคมนิยม มีสวัสดิการรัฐที่ค่อนข้างดี	not word we often use, we prefer republic”
ตูนิเซีย (แอฟริกาเหนือ)	11.3 ล้านคน 40%-98% Arab 1%-60% Berber 1% European 1% Turkish, Jewish and others	6.32 (ลำดับที่ 69 จาก 167)	- ประชาชนตระหนักในสิทธิของความเป็นมนุษย์มากที่สุดในกลุ่มประเทศอาหรับ - มีความเป็นรัฐตำรวจสูง ภายหลังเมื่อการก่อการร้ายรุนแรงขึ้น จึงมีการเพิ่มอำนาจกองทัพ ทำให้เกิดการถ่วงดุลระหว่างกองทัพและตำรวจ	- รัฐบาลกลางไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ เกิดภาวะตกงานของแรงงานจบใหม่จำนวนถึง 2 ใน 3 ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจจนกระทั่งเกิดการล้มล้างรัฐบาลเดิม (เกิด Arab spring)	- มีความอ่อนปรนทางศาสนาสูง - สังคมคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน - ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ - รัฐธรรมนูญบัญญัติให้รัฐบาลมีหน้าที่พิทักษ์อิสลาม ประธานาธิบดีต้องเป็นมุสลิม
มาเลเซีย (อาเซียน)	32 ล้านคน 68.8% Bumiputera 23.2% Chinese 7.0% Indian 1.0% others	6.54 (ลำดับที่ 59 จาก 167)	- มีพัฒนาการทางประชาธิปไตยมากในระยะเวลาอันสั้น - พรรคการเมืองหลักรวมตัวกันเพื่อให้ทุกชาติพันธุ์มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ²²	- ในอดีต ชาติพันธุ์จีนมีอำนาจทางเศรษฐกิจ ส่วนชาติพันธุ์มลายูมีอำนาจทางการเมือง แต่ในปัจจุบันได้มีนโยบายทางเศรษฐกิจใหม่ (NEP) ให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมโดยให้ชาติพันธุ์มลายูมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจมากขึ้น²³	- นโยบายภูมิบุตรที่กีดกันทางชาติพันธุ์คนเชื้อสายอื่นนอกจากมาเลย์มักจะถูกปฏิบัติเช่นชนชั้นสอง - ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ - เหตุจลาจลความแตกแยกทางเชื้อชาติ เมื่อปี ค.ศ. 1969 ส่งผลให้ปัจจุบันมีนโยบายให้

²² อีฟฟาน ตูยศักดิ์, ความไม่เท่าเทียมทางสังคมและชาติพันธุ์ในมาเลเซีย [online], Available: <https://prachatai.com/journal/2014/05/53364> [2018, April 10].

(สารสนเทศจาก World Wide Web)

²³ เรื่องเดียวกัน

ประเทศ (ภูมิภาค)	ประชากร (ชาติพันธุ์)	ดัชนีประชาธิปไตย (เต็ม 10)	ปัจจัย		
			การเมือง	เศรษฐกิจ	สังคม-วัฒนธรรม
					ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ภายในปี 2020 โดยให้ทุกชาติพันธุ์เสมอภาค และเท่าเทียมกันตามระบอบประชาธิปไตย ²⁴

²⁴ ดวงกมล การไทย , มาเลเซีย-ชาติพันธุ์ [online], Available: http://www.sac.or.th/databases/southeastasia/subject.php?c_id=5&sj_id=46 [2018, April 10]. (สารสนเทศจาก World Wide Web)

4. บทส่งท้าย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีคุณค่าความเป็นสากล ถึงแม้ว่าจะมีแนวทางดำเนินการที่แตกต่างกันอยู่บ้าง เนื่องจากแต่ละประเทศย่อมมีอิทธิพลที่จะปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง อย่างไรก็ตาม คุณค่าสากลของระบอบประชาธิปไตยก็มีแก่นแท้ที่สามารถประมวลได้ร่วมกันไม่ว่าจะพิจารณาจากแนวคิดและแนวทางขององค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในโลกตะวันตกหรือตะวันออก ได้แก่

- มีความเสมอภาคและมีเสรีทางการเมืองโดยเคารพเสียงข้างมากแต่ยังคงคุ้มครองเสียงข้างน้อย
- มีการเลือกตั้งที่โปร่งใส เสรีและเป็นธรรม
- มีหลักนิติรัฐ – นิติธรรมในการปกครอง จำกัดอำนาจของผู้ปกครองไม่ให้กระทำการตามอำเภอใจ
- คุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยไม่แบ่งแยกสีผิว เพศ ศาสนา ความคิดทางการเมือง ฯลฯ
- มีธรรมาภิบาลในการปกครอง บริหารจัดการรัฐด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้และมีประสิทธิภาพ

โลกในปัจจุบันที่มีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ก็ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่กรณี รวมถึงบางครั้งเกิดความรุนแรง การฉ้อฉล และสิ่งอันไม่เป็นที่พึงปรารถนาอีกเป็นอันมาก แต่ในท้ายที่สุดส่วนใหญ่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สามารถสร้างความร่วมมือร่วมใจแก่ผู้คนในสังคม เพราะสมาชิกของสังคมล้วนรู้สึกถึงความเท่าเทียมกัน ความเป็นเจ้าของประเทศเสมอกัน และมีความมุ่งมั่นที่จะนำพาประเทศก้าวไปข้างหน้า

สำหรับประเทศไทยนั้น มีข้อสังเกตว่า แม้ไทยจะเลือกอยู่บนเส้นทางประชาธิปไตยมานานพอสมควร แต่ก็ยังมีพัฒนาการความเป็นประชาธิปไตยที่ยังไม่มั่นคงดีนัก อย่างไรก็ตาม ไทยก็มีพัฒนาการที่เป็นรูปธรรมเชิงบวกในหลาย ๆ เรื่องที่พัฒนาก้าวหน้าขึ้น อาทิ หลักนิติรัฐ รวมทั้งบทบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายประการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน นอกจากนี้ การกำหนดการเลือกตั้งในช่วงปี 2562 ที่ชัดเจนนั้น ก็เป็นการแสดงถึงความมุ่งมั่นต่อประชาคมโลกที่จะเดินไปข้างหน้าตามแนวทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ การจัดให้มีการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวก็ไม่ได้หมายความว่า ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่มีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ หากแต่ต้องพิจารณาแก่นแท้ระบอบประชาธิปไตยที่มีความเป็นสากลตามที่กล่าวไว้ข้างต้นประกอบด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือ

สมยศ เชื้อไทย, กฎหมายมหาชนเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์วิญญูชน ๒๕๕๕).

บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, ๒๕๕๒

บทความ

วรเจตน์ ภาคีรัตน์, หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม [online], Available: http://www.senate.go.th/lawdatacenter/includes/FCKeditor/upload/Image/b/b142%20jul_9_1.pdf

Other Materials

Charter of The United Nation

Treaty of the European Union

EU Charter of Fundamental Rights

ASEAN Charter

ASEAN Human Rights Declaration

ASEAN Political-Security Community blueprint

Constitutive Act of the African Union

African Charter on Democracy, Elections and Governance

United Nations, Guidance Note of the Secretary-General on Democracy

Paula BECKER et Jean-Aimé A. Ravaloson, Qu'est-ce que la Démocratie?

Peace and Security Council, African Union, FINAL REPORT OF THE AFRICAN UNION HIGH-LEVEL PANEL FOR EGYPT

Beyond 2015: ASEAN-Japan Strategic Partnership for Democracy, Peace, and Prosperity in

Southeast Asia, <http://www.jcie.or.jp/books/abstracts/A/asean-japan-partnership.html>

Democracy Index 2017, Free speech under attack, A report by The Economist Intelligence

Unit, <http://www.eiu.com>